

зазначених законів вони доповнюються й конкретизуються спеціальними рішеннями парламенту, указами Президента чи постановами уряду. До таких актів, зокрема, належать постанови Кабінету міністрів України “Про встановлення повноважень органів виконавчої влади та виконавчих органів міських рад щодо регулювання цін (тарифів)” (1996р.), “Положення про державне регулювання цін (тарифів) на продукцію виробничо-технічного призначення, товари народного споживання, роботи та послуги монопольних утворень” (1995р.), “Про удосконалення порядку формування цін” (1998р.) та ін.

У процесі становлення ринкової економіки закони постійно зазнають суттєвих змін. Вчені економісти – аграрники (Шпичак О.М., Каблук П.Т., Ситник В.П., та ін.) вбачають, що принцип комплексного підходу до формування цінових пропорцій в АПК нерозривно пов’язаний з необхідністю розробки єдиної методологічної бази, концепції ціни, що відбиває об’єктивні економічні процеси і обмежують роль суб’єктивних факторів у ціноутворенні. Комплексний підхід за їх теорією передбачає запровадження механізму формування системи цін, до якої належить: відпускні та договірні ціни на засоби виробництва; закупівельні та договірні ціни на сільськогосподарську продукцію; оптові та договірні ціни на продукцію переробної промисловості; роздрібні ціни на продовольство, яке реалізується населенню каналами збуту.

Література:

1. Реформування та розвиток підприємств агропромислового виробництва (посібник у питаннях і відповідях) / За ред. П. Т. Саблука. – К.: ІАЕ, 1999. – С. 309 – 330.
2. Бугулов В.М. Ціноутворення в умовах ринку: Навч. Посібник. – К.: МАУП, 1996. – С. 17-23.
3. Тормоса Ю.Г. Ціни та цінова політика: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2001. – 122 с.

УДК: 331.215:338.43

ПРО СТАН ОПЛАТИ ПРАЦІ В ОСНОВНИХ ГАЛУЗЯХ ЕКОНОМІКИ

Г.С.КВАСНІКОВА – к.е.н., доцент, Херсонський ДАУ

У процесі виробничої діяльності людина керується певними мотивами, основними з яких є забезпечення життя через створення матеріальних благ. Одним із складових добробуту людини є заробітна плата, яку отримують відповідно до праці, її якості і результатів, тобто ефективність праці визначається її оплатою. Виникає необхідність простежити зміни в оплаті праці зайнятих у суспільному виробництві, які відбуваються у сучасний момент, порівняти рівні оплати праці в основних галузях економі-

ки, розглядаючи з різних позицій аналізу, виявити основні тенденції змін. Тема є продовженням попередніх досліджень стану матеріального стимулювання праці працівників у галузях народного господарства і конкретно – у сільському господарстві.

Спробуємо простежити зміни, які склалися стосовно оплати праці за останні роки по Херсонській області у порівнянні з даними по Україні.

Середньомісячна заробітна плата за галузями економіки країни у динаміці років постійно змінювалася у сторону збільшення. Так, усереднений показник заробітної плати по Україні за 1995-2001 роки зріс з 73 до 311 грн., що склало збільшення у 4.3 рази за досліджуваний період. Цікаво, що найбільшими темпами зростала заробітна плата у таких галузях, як морський і авіаційний транспорт, наука, фінансування, кредитування і страхування. Найменшими темпами зростала заробітна плата у галузях: охорона здоров'я, освіта, автомобільний транспорт.

На перший погляд зміни, що відбулися, повинні позитивно характеризуватися, але якщо порівняти середньомісячну заробітну плату із мінімальною гарантованою заробітною платою, що була у відповідні роки, то у деяких галузях ці зміни разючі. Так, у 1995 році за рівня мінімальної заробітної плати 40 крб., середня заробітна плата у сільському господарстві складала 38 крб., у галузі фінансування – 174 крб. У 2001 році така значна диспропорція продовжувала зберігатися – за мінімальної заробітної плати 118 грн. у сільському господарстві середня заробітна складала 151 грн., а у фінансуванні – 828 грн.

Якщо розглядати середню місячну заробітну плату, яка склалася у 2001 році, то найнижчим рівнем заробітної плати характеризуються такі галузі, як сільське господарство, мисливство і лісове господарство (49,6% до середнього рівня по економіці), охорона здоров'я (58,7%) та освіта (72,1%). Найвищий рівень заробітної плати склався знову – таки у фінансуванні та кредитуванні (267,7%), авіаційному транспорті (260,5) та морському транспорті (248,5%).

Для порівняння – рівень середньомісячної заробітної плати по Херсонській області у 2001 році становив 74,9% від середнього показника по Україні.

Тепер розглянемо стан оплати праці за галузями економіки Херсонської області за той самий період. У 1995 році найнижчим рівнем середньомісячної заробітної плати характеризується галузь сільського господарства – 73,4% від середнього за економікою області, а за галуззю фінансування – 310%. У 2001 році розрив в оплаті праці порівнювальних галузях продовжується – у сільському господарстві – 65,8%, а у фінансуванні – 195,5%. У цьому році найнижчий рівень оплати праці був у галузі лісового господарства – 60,7% від середнього по області.

Тобто спостерігається така ж картина, що й по країні взагалі – рівень оплати праці у сільському господарстві продовжує бути одним із найнижчих серед галузей економіки.

Наступне питання, що нас цікавило – це стан оплати праці працівників, зайнятих у галузі економіки області за формами власності, який склався у 2001 році.

Проаналізуємо спочатку рівні заробітної плати в середньому по області. Так, при середньомісячній заробітній платі на штатного працівника по області рівній 233.09 грн., у підприємствах державної форми власності середньомісячна заробітна плата склала 315,42, приватній – 142,66, колективній – 220.52 грн. Найвищий рівень середньомісячної заробітної плати був на підприємствах міжнародних організацій (фінансування, кредитування, страхування) – 951.45 грн.

У галузі сільського господарства найвища середньомісячна заробітна плата була на підприємствах комунальної форми власності – 247,0 грн., тобто 161,1% від середнього по галузі, а найнижча – у приватних підприємствах – 147,47 грн. (96,2% по галузі).

Зупинимось тепер на цьому питанні, але з іншої точки зору – на яких підприємствах за формами власності найвищий рівень оплати праці. Так, на підприємствах державної форми власності найвищий рівень оплати праці склався у таких галузях як рибне господарство і транспорт. Серед підприємств комунальної форми власності тільки одна галузь – сільське господарство. Так само і за підприємствами приватної форми – нею була галузь освіти. Найвищий рівень оплати був на підприємствах колективної форми власності у галузі зв'язку, охорони здоров'я, освіти та фінансування, кредитування і страхування.

Тобто не можна конкретно сказати, що та чи інша форма власності забезпечує найвищий рівень оплати праці своїх працівників. Це залежить від багатьох чинників, і по-перше, від специфіки самої галузі, і по-друге, від умов, що склалися після реформування власності та приватизації. Це питання необхідно розглядати у динаміці років. Але поки продовжується процес реформування галузей економіки, його ще зарано розглядати.

Таким чином, підсумовуючи усе вищесказане, можемо охарактеризувати стан оплати праці серед галузей економіки як неоднорідний. Не дивлячись на абсолютне зростання заробітної плати, він є поки що відносним і за такими галузями, як сільське, лісове господарство, побутове обслуговування воно поки що значно відстає від реальної заробітної плати. У галузі сільського господарства, яка є однією з провідних галузей економіки країни, оплата праці залишається однією з найнижчих. В аграрній галузі найвищий рівень оплати праці забезпечили підприємства комунальної форми власності. Взагалі спостерігається загальна тенденція підвищення рівня оплати праці працівників за усіма галузями економіки, що можна охарактеризувати, як деяке позитивне зрушення у сучасному ринку праці України.

Література:

1. Закон України "Про оплату праці" / ВВР, 1995. 17-20 квітня.
2. Калина А.В. Организация и оплата труда в условиях рынка. К.:МАУП. 1997.

3. Дієсперов В.С. Організація і оплата праці в сільськогосподарських підприємствах. К.: Інститут аграрної економіки УААН, 1999.
4. Кваснікова Г.С. Стан рівня заробітної плати та посилення стимулюючої функції у мотивації праці. Херсон, ЦНТЕІ, 1998.

УДК: 330.131.5: 635: 631.41: (477.72)

СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ОВОЧІВ ВІДКРИТОГО ҐРУНТУ В ХЕРСОНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

**Л.Д.ЗАВІДНА – к.с.-г.н., доцент,
Я.Б.ХОЛОДОВА – студентка ЕФ курсу, Херсонський ДАУ**

В агропромисловому комплексі України вагоме місце займає галузь овочівництва. У 2001 році валовий збір овочів в усіх категоріях господарств склав 5906,8 тис. т., це на 85,8 тис. т. більше, ніж було у 2000 році. Урожайність овочів за цей період збільшилась з 112,2 ц/га до 123,2 ц/га відповідно. Україна також експортує та імпортує овочеву продукцію як у свіжому вигляді, так і продукти переробки. За перші 6 місяців 2002 року імпорт склав 12725 т. на суму 5284 тис. дол. США, а експорт – 32566 т. на суму 5782 тис.дол. США. Тобто за перше півріччя 2002 року Україна мала позитивне сальдо від зовнішньої торгівлі овочами.

Овочі містять вітаміни та мінеральні речовини, які сприяють обміну та забезпечують оптимальний режим роботи всіх систем організму людини. Населення споживає овочі у свіжому вигляді, а також сушені, солоні, мариновані та інші продукти їх переробки. Мінімальна річна норма споживання овочів, рекомендована Науково-дослідним інститутом гігієни та харчування, становить 134 кг, з них на свіжі овочі припадає 94,3 кг, або 70,4%, і на перероблені – 39,7 кг, або 29,6%.

Специфічною особливістю галузі овочівництва є великий набір різноманітних культур та 2 способи їх вирощування – у відкритому та захищеному ґрунті.

Значні відмінності біологічних властивостей овочів, технологій їх вирощування та природно-кліматичних умов регіонів України забезпечують виробництво овочів на всій її території.

Херсонська область займає одне з перших місць в Україні за обсягом виробництва овочів. Частка області в валовому виробництві овочів відкритого ґрунту по Україні за 2001 рік склала 7,1%.

Як свідчать дані таблиці 1, виробництво овочів вийшло на рівень 4000-4200 тис.ц. Це майже в 2 рази більше, ніж було вироблено овочів у 1995-1997 роках. Покращення цих показників відбулося за рахунок збі-